

Türkiye’de Devlet Üniversitelerinde İşletme Bölümlerindeki Muhasebe Dersleri: Uluslararası Eğitim Standartları Perspektifinde Bir Durum Analizi

*Accounting Courses in Business Administration Departments in State Universities in Turkey:
A Situation Analysis in the Perspective of International Education Standards*

Alper Tunga ALKAN*

ÖZ

Muhasebe mesleği çıktısı bilgi olan profesyonel bir meslektir. Her profesyonel meslekte olduğu üzere muhasebe mesleğinde de işin gerektirdiği niteliklere haiz, kaliteli, donanımlı ve bilgili meslek mensubu yetiştirilmesinde eğitimin önemli bir rolü bulunmaktadır. Bu kapsamda çalışmanın ilk amacı Türkiye’de devlet üniversitelerinde Türkçe dilinde eğitim yapan işletme bölümlerinde verilen zorunlu muhasebe ders saatlerinin durumunu incelemektir. Bu doğrultuda üniversitelerin web sayfalarında yer alan ders bilgi paketlerinden yararlanarak Türkçe eğitim veren işletme bölümlerindeki bütün muhasebe dersleri zorunlu ve seçmeli olup olmadıklarına göre tespit edilmiştir. Çalışmanın ikinci amacı olarak uluslararası muhasebe eğitim standardı 2 de belirtilen kıstaslar göz önüne alınarak alınması zorunlu dersler belirlemek ve belirlenen derslerin durumlarının incelenmesi için bir içerik oluşturmaktır. Çalışmanın sonuçlarına göre, işletme bölümlerinde verilen zorunlu muhasebe ders saatleri toplamının yetersiz olduğu ve alınan zorunlu derslerin standartta belirtilen kıstasları tamamını sağlamadığı görülmektedir.

ANAHTAR KELİMELELER

Muhasebe, Muhasebe Eğitim, Eğitim Standardı

ABSTRACT

The accounting profession is one that is fundamentally rooted in the generation of knowledge. As in any professional field, education plays a crucial role in cultivating qualified, well-equipped, and knowledgeable professionals who meet the specific requirements of the accounting profession. In this context, the primary aim of this study is to examine the state of compulsory accounting course hours offered by Turkish-language business administration departments at state universities in Turkey. To this end, all accounting courses offered in these departments have been analyzed to determine whether they are compulsory or elective, based on course information provided on the universities' web pages. The secondary aim of the study is to identify the compulsory courses that should be taken, in light of the criteria set forth in International Accounting Education Standard 2, and to develop a framework for assessing the coverage of these criteria by the identified courses. The study's findings reveal that the total hours of compulsory accounting courses offered in business administration departments are insufficient, and that the mandatory courses do not fully meet the criteria specified by the standard.

KEYWORDS

Accounting, Accounting Education, Educational Standard

Makale Geliş Tarihi / Submission Date 30.12.2024		Makale Kabul Tarihi / Date of Acceptance 25.04.2025
Atıf	Alkan, A. T. (2025). Türkiye’de Devlet Üniversitelerinde İşletme Bölümlerindeki Muhasebe Dersleri: Uluslararası Eğitim Standartları Perspektifinde Bir Durum Analizi. <i>Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi</i> , 28 (1), 367-379.	

* Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi, Akşehir İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme, atalkan@selcuk.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8309-7463

GİRİŞ

Değişim günümüz dünyasında yadsınamaz bir gerçekliktir. Küreselleşmenin de etkisiyle sermaye piyasasındaki sınırların yok olması ve nihayetinde teknolojinin çok hızlı bir şekilde ve devamlılık arz ederek gelişip değişmesi her meslek grubunda çalışan insan gücünün değerini arttırdığı gibi yeni niteliklere de ihtiyaç duyulmasına neden olmaktadır. Diğer taraftan bilgi ve iletişim alanında yaşanan değişim ve gelişmeler eski işleyiş süreçlerine ve kurallarına yenilerini eklemektedir. Buna bağlı olarak yeni roller, işleyiş kodları ve etik ilkeler ortaya çıkmaktadır. Bu açıdan bakıldığında muhasebe mesleği ile ilgili rollerin değiştiği ve yeni tanımların ortaya çıktığı söylenebilir.

Söz konusu bu değişime uyum sağlayabilmenin tek temel yolu eğitimidir. Birbirinden farklı bilgi kullanıcıları için bilgi üreten ve çıktısı “bilgi” olarak ifade edilen muhasebe mesleği de bu gelişim ve değişim karşısında belirli bir birikimi ve eğitimi zorunlu kılmaktadır. Başka bir ifadeyle bu hızlı değişim sürecine ayak uydurabilmek ve kullanıcılara faydalı, güvenilir, anlamlı, tarafsız ve tutarlı bilgi sağlayabilmek için meslek mensuplarının da değişime uyum göstermesi zorunludur. Bu uyumun sağlanabilmesi için ise güçlü temellere dayanan ve sürekli bir eğitim süreci gereklidir. Ayrıca hizmet sunduğu taraflar göz önüne alındığında da muhasebe meslek mensubunun sadece bilgi ve beceri alanında değil etik davranışlar konusunda da kendisini geliştirmesi gerekmektedir. Bu beklentilerin hepsi, ancak nitelikli ve kaliteli bir mesleki eğitimle karşılanabilir (Yılmaz, 2009: 1).

Muhasebe eğitiminin amacı, öğrencilerin işletme kararlarına yönelik faydalı bilgileri belirleme, toplama, ölçme, işleme, kaydetme, doğruluğunu denetleme, anlaşılır raporlar halinde özetleme, analiz etme ve elde edilen sonuçları karar alma sürecinde kullanma yetkinliğini kazanmalarını sağlamaktır. Zira, doğru karar almanın temelinde güvenilir bilgi yatmaktadır (Aysan, 1979: 254’ten akt. Akman ve Muğan, 2004). Aslında, muhasebe eğitiminde temel hedef, öğrenciye ya da meslek adayı kişiye, mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve tutumları kazandırmaktır (Zaif ve Karapınar, 2002: 136).

Ülkemizde muhasebe mesleğini temsil eden TÜRMOB’un (Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Birliği) üyesi olduğu Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC) çatısı altında faaliyet gösteren Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları Kurulu’na göre, muhasebe eğitiminin amacı, meslek hayatları boyunca muhasebe alanına ve topluma katkı sağlayabilecek bilgi sahibi ve profesyonel muhasebeciler yetiştirmektir (Eren, 2021: 42). Bu hedef doğrultusunda, kurul hem muhasebe mesleğine giriş aşamasında hem de muhasebecilerin sürekli gelişimini desteklemek amacıyla küresel standartlar belirlemek için Uluslararası Muhasebe Standartlarını geliştirmiştir (McPeak, Pincus ve Sundem, 2012: 744). Kurul tarafından sekiz adet muhasebe eğitim standardı yayınlanmıştır (bkz. IAESB, 2019). UMES 2: İlk Mesleki Gelişim – Teknik Yeterlilik başlığı ile ifade edilen standart meslek mensubu olacak adayların alacakları muhasebe eğitim programlarının içeriğini düzenlemektedir. Söz konusu standardın 7. maddesinde yer alan başlıklar (Finansal Muhasebe ve Raporlama, Yönetim Muhasebesi, Finans ve Finansal Yönetim, Vergilendirme, Denetim ve Güvence, Yönetim İç Kontrol ve Risk Yönetimi, İş Hukuku ve Düzenlemeleri, İşletme ve Organizasyonel Çevre, Ekonomi ve İşletme Stratejisi ve Yönetim) incelendiğinde, muhasebe eğitimindeki önem bir kez daha vurgulanmaktadır.

1. TÜRKİYE’DE PROFESYONEL MUHASEBE MESLEK MENSUBU OLABİLMEK İÇİN GEREKLİ EĞİTİM ŞARTI

Her meslek kendine özgü bir işleyiş süreci, kurallar ve etik ilkeleri bünyesinde barındırmaktadır. Dolayısıyla birer özel yetenek, bilgi ve donanımın gerekliliği, meslek alanı açısından da ayrı bir eğitim programını zorunlu kılmaktadır. Örneğin öğretmenlik ve doktorluk meslekleri gibi tamamen bu meslek alanlarına yönelik eğitim kurumları, programları ve içerikleri diğer mesleklerden ayrılmaktadır. Türkiye’de de muhasebe mesleği ve meslek mensupları için sadece bu alana yönelik eğitim kurumları ve müfredatlarına ihtiyaç olduğu açıktır. Ancak muhasebe mesleği ve meslek mensuplarına yönelik Türkiye’deki kanunlar göz önüne alındığında bahse geçen mesleğin ve birer beşeri sermaye olan meslek mensuplarının gelişimi bağlamında bir belirsizlik ve yetersizlik de mevcut olduğu ortadadır.

Türkiye’de 13.06.1989 tarihli ve 20194 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu’na göre, meslek mensubu unvanını kazanmak için gerekli koşullar, madde 4 ve madde 5’te genel ve özel şartlar olarak sıralanmıştır. Kanunun 5. Maddesi hangi eğitim programlarından mezun olanların muhasebe meslek mensubu olacağın sınırlarını çizmektedir. Bu çerçevede, "Hukuk, iktisat, maliye, işletme, muhasebe, bankacılık, kamu yönetimi ve siyasal

bilimler alanlarında eğitim veren fakülte ve yüksekokullardan veya Yükseköğretim Kurulu tarafından denkliği onaylanmış yabancı yükseköğretim kurumlarından en az lisans diplomasına sahip olmak ya da bu alanlarda lisans diploması bulunmakla birlikte lisansüstü diploma elde etmiş olmak" meslek mensubu olabilmek için yeterli kabul edilmektedir. Diğer taraftan belirtilen genel ve özel şartları yerine getiren mezunların meslek mensubu olabilmek için ayrıca staja giriş sınavından başarılı olması ve 3 yıl staj yapma yükümlülüğü bulunmaktadır. Staj sınav içeriğine bakıldığında (<http://www.tesmer.org.tr/post/139>) karşımıza “Genel Kültür ve Yetenek (Türkçe, Matematik, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi), Yabancı Dil (Almanca, Fransızca, İngilizce), ve Alan Bilgisi başlıkları altında, Muhasebe ve Denetim (Finansal Muhasebe, Muhasebe Bilgi Sistemi, Uluslararası Muhasebe Kuruluşları, Türkiye Muhasebe Standartları, Maliyet Muhasebesi, Mali Tablolar Analizi, Denetim), Ekonomi ve Maliye, ve Hukuk (Meslek Hukuku, İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku, Vergi Hukuku, Ticaret Hukuku, Borçlar Hukuku)” gibi konular yer almaktadır.

Önemle vurgulamak gerekirse meslek kanunun özel şartlarını ifade eden 5. Maddesine ve sınav konularında bakıldığında bir zıtlık karşımıza çıkmaktadır. Sınava girecek olan adayların sadece belirtilen bilim dallarından mezun olması yeterli olmasına bakılmakta, muhasebe mesleği ile ilgili hangi dersleri lisans düzeyinde aldığı ne yazık ki göz ardı edilmektedir. Ayrıca kanunda sayılan bilim dalları dışındaki herhangi bir bilim dalından lisans düzeyinde mezun olan bir adayın kanunda sayılan bilim dallarında yüksek lisans düzeyinde eğitim yaparak meslek mensubu olabilmek için yeterli olarak görülmesi düşündürücüdür. Özellikle Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartlarında meslek mensubu olabilmek için alınması gereken dersleri ifade eden çıktılarının yer aldığı “UMES 2 İlk Meslek Gelişim – Teknik Yeterlilikler” incelendiğinde muhasebe meslek mensubu olmak isteyen bir adayın alması gereken derslerin içerikleri net bir şekilde ifade edilmesine rağmen meslek mensubu olabilmenin özel şartlarında sadece diplomanın yeterli olması, ayrı bir çelişkiyi ortaya koymaktadır. Söz konusu bu çelişki ise önem düzeyi yüksek olan muhasebe mesleğinin ve meslek mensubunun gelişimine bir engel teşkil etmektedir.

Diğer taraftan sadece UMES2 açısından değil örneğin ABD’deki muhasebe mesleği ile ilgili eğitim uygulama ve kriterleri de göz önüne alındığında Türkiye’deki muhasebe meslek kanunundaki çelişkiler tekrar ortaya çıkmaktadır. Örneğin, ABD’de bir kişinin muhasebe meslek mensubu (CPA – Certified Public Accountant) olabilmesi için, Amerika Ruhsatlı Kamu Muhasebecileri Enstitüsü (AICPA) ve Muhasebe Kurulları Devlet Ulusal Kurumu (NASBA) tarafından oluşturulan ve her eyaletin Muhasebe Eyalet Kurulu tarafından belirlenen şartları karşılaması gerekmektedir (Bkz. AICPA, <https://www.thiswaytocpa.com/>). Söz konusu şartlara bakıldığında konumuzu ilgilendiren kısım eğitim başlığında ifade edilmiştir. Eğitim başlığında bir kimsenin meslek mensubu olabilmesi için adayların meslekle ilgili olarak en az 150 saat üniversite eğitimi (normal dört yıllık eğitimden 30 saat fazla) alması gerektiği ifade edilmektedir. Burada 150 saat eğitimden kastedilen meslek mensubu olabilmek için lisans ve yüksek lisans düzeyinde alınması gereken toplam ders saatidir. Bu eğitimdeki temel hedef, mesleki bilgi ve becerilerin yanı sıra problem çözme yeteneklerini, teknolojik becerileri, etik davranışları ve en önemlisi profesyonel yargıları geliştirmektir (Bkz. AICPA, 150 Hour Requirement for Obtaining a CPA Licence, <https://us.aicpa.org/becomeacpa/licensure/requirements#why>; Şahin, 2022: 1662).

Tabii ki alınması gereken bu 150 saat dersin tamamı muhasebe derslerini kapsamamaktadır. Her eyalet alınması gereken muhasebe ve diğer derslerin kaç saat olması gerektiğini ayrıntılı ve ayrı bir şekilde belirtmiştir (bkz. AICPA, <https://www.thiswaytocpa.com/licensure/state-requirements/>). Genel olarak sitedeki tablo incelendiğinde lisans düzeyinde alınması gereken muhasebe ders saatleri 24 saat ile 30 saat arasında değişmektedir. Hatta bazı eyaletlerde hangi muhasebe dersinin alınması gerektiği de ifade edilmiştir. Alaska, Kaliforniya, Delaware, Guam, Hawaii, Indiana, Louisiana, Michigan, Minnesota, Mississippi, New Jersey, Oregon, Utah ve Washington gibi eyaletler en az 24 saat muhasebe dersi alınmasını gerektirirken, Arkansas, Florida, Georgia, Illinois, Kansas, Maryland, Massachusetts, Nebraska, New Mexico, Ohio, Tennessee, Teksas ve Batı Virjinya gibi eyaletler en az 30 saat muhasebe dersi alınmasını şart koşmaktadır.

2. TÜRKİYE’DE MUHASEBE MESLEĞİ EĞİTİMİ VE LİTERATÜR TARAMASI

Daha önce ifade edildiği gibi her meslek kendine özgü nitelikleri, işleyiş süreçleri ve kodları ile etik ilkeleri ve meslek mensuplarının sahip olması gereken bilgi, beceri, donanım ve tutumlarını bünyesinde barındırmaktadır. Bahsi geçen bu hususların ise gerek temel eğitim aşamasında ve gerekse mesleğe başladıktan sonra devam eden eğitim programları ile iç içe olduğu bir gerçektir. Bu bağlamda Türkiye’deki muhasebe

mesleğine yönelik eğitimlerin başta işletmeler olmak üzere kamu ve sivil toplum kuruluşlarının ihtiyaç ve beklentilerini karşılaması hedeflenmektedir. Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de muhasebe mesleğine yönelik eğitim uluslararası eğitim standartları çerçevesinde bir değerlendirmeye tabiidir.

Bu başlık altında çalışmanın temel konusu dikkate alındığında Türkiye’deki muhasebe eğitiminin yeterliliği, meslek kuruluşlarının ve aday adayları meslek mensuplarının beklentileri ile meslek mensuplarına eğitim veren akademik camianın algısı ve yeterlilikleri ayrı bir öneme sahiptir. Dolayısıyla Türkiye’deki muhasebe mesleği eğitimi başlığı altında şu sorulara cevap aranarak bir literatür taraması yapılmıştır:

- Muhasebe mesleğine yönelik lisans eğitimi yeterli midir?
- İşletme bölümlerinde muhasebe dersleri açısından müfredatlarında bir standart mevcut mudur?
- Öğrencilerin aldıkları eğitimler uluslararası muhasebe eğitim standartlarına uygun mudur?
- Verilen dersler mesleği tercih edecek öğrencilerin beklentilerini karşılayabilecek düzeyde midir?

2007 yılında yapılan bir araştırmada, devlet ve vakıf üniversitelerindeki işletme bölümlerinin ders programları ve muhasebe dersleri incelenmiş, bu incelemede, muhasebe derslerinin işletme derslerinin yalnızca %14’ünü oluşturduğu ve muhasebe eğitim standartları açısından verilen eğitimlerin yetersiz olduğu belirtilmiştir (Zaif ve Ayanoglu, 2007).

Türkiye'deki üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminin işletmelerin ihtiyaçlarını tam olarak karşılamadığını belirleyen bir diğer çalışma, Yıldız ve Durak (2007) tarafından gerçekleştirilmiştir.

Gökçen ve arkadaşlarının (2015) gerçekleştirdiği bir başka çalışmada, Türkiye'deki devlet üniversitelerinde muhasebe standartlarıyla ilgili verilen derslerin durumu incelenmiştir. Müfredatlar üzerinde yapılan analizler sonucunda, 46 işletme bölümünde muhasebe standartlarına yönelik derslerin bulunduğu, ancak 62 işletme fakültesinde bu tür derslerin mevcut olmadığı saptanmıştır. Ayrıca, verilen muhasebe standartlarıyla ilgili derslerin yalnızca 8 tanesinin zorunlu olduğu belirlenmiştir. Araştırma, lisans programlarındaki işletme bölümlerinde muhasebe standartlarının eğitime yeterli önem verilmediğini göstermiştir.

Can ve Demirci (2016) tarafından yürütülen çalışmada, Sakarya Üniversitesi'nde belirli fakülteler ve lisans programlarında sunulan muhasebe eğitiminin uluslararası muhasebe standartlarına uyup uymadığı incelenmiştir. Araştırmada, bu bölümlerde ileri düzey muhasebe uygulamaları için gereken derslerin eksik olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, standartlara en uygun eğitimi veren bölümün İşletme Bölümü olduğu vurgulanmış, Hukuk, Uluslararası İlişkiler ve Kamu Yönetimi gibi diğer bölümlerde ise muhasebe mesleğinin gerektirdiği eğitim seviyesine uygun derslerin verilmediği tespit edilmiştir.

Gökten ve Gökten (2016) tarafından yapılan çalışmada, uluslararası eğitim standartlarının Türkiye bağlamında değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu araştırmada, IAESB tarafından yayımlanan sekiz standardın Türkiye'deki geçerliliği incelenmiştir. Sonuçlar, Türkiye'de bu standartlardan beşinin tamamen geçerli olduğunu, IES 2 ve IES 6'nın kısmen geçerli olduğunu ve IES 3'ün geçerli olmadığını ortaya koymuştur. Özellikle, bilişim teknolojilerine yeterince önem verilmediği durumlarda, IES 2'nin Türkiye'de kısmi geçerliliğe sahip olduğu belirtilmiştir.

Karaca ve arkadaşlarının (2016) gerçekleştirdiği çalışmada, devlet ve vakıf üniversitelerindeki işletme bölümlerinde dönem içi ve dönem sonu işlemlerine ilişkin derslerin içeriklerinde uluslararası muhasebe standartlarına dair herhangi bir bilgiye yer verilmediği veya standartların sadece tanıtım amacıyla sunulduğu belirtilmiştir. Ayrıca, standartlarla ilgili verilen derslerin çoğunlukla seçmeli dersler arasında yer aldığı ortaya konulmuştur.

Coşkun ve arkadaşlarının (2017) gerçekleştirdiği çalışmada, iş dünyasının muhasebe eğitiminden beklentileri değerlendirilmiştir. Araştırma, SM, SMMM ve YMM'lerin iş yaşamına yeni adım atan mezunların veya stajyerlerin muhasebe işlevlerinde yetersiz kaldığını düşündüklerini ortaya koymuştur. Bu yetersizlikler önem sırasına göre; pratik deneyim eksikliği, teorik bilgi yetersizliği, defter tutma becerisinin kazandırılmaması, sosyal becerilerin eksikliği ve çalışma hayatını anlama zorluğu olarak sıralanmıştır.

Güney (2017) tarafından Türkiye'deki muhasebe eğitiminin Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartlarına uygunluğunu incelediği çalışmada, IES 1, 4, 5, 7 ve 8'in Türkiye'de uygulandığı belirtilmiştir. Ancak, bilişim teknolojilerine yeterince önem verilmediği için IES 2'nin kısmi olarak uygulandığı ifade edilmiştir. Ayrıca, IES 3 ve IES 6'nın ise tüm yönleriyle geçerli olmadığı sonucuna varılmıştır.

Koçyiğit ve Tanç (2017) tarafından lisansüstü muhasebe ve işletme eğitiminde muhasebe standartlarına ilişkin derslerin verilme düzeyinin ve ders içeriklerinin TMS/TFRS setine uyumunun incelendiği çalışmada, lisansüstü eğitim programlarında sunulan muhasebe standartlarına ilişkin derslerin ve içeriklerinin, mevcut standartları yeterince karşılamadığı ifade edilmiştir.

Öztürk ve Kutlu (2017) çalışmalarında, muhasebe eğitiminde teknoloji kullanımına yönelik öğrencilerin görüşlerini değerlendirmiştir. Araştırma, sadece teorik bilginin öğretilmesinin gelecekte büyük bir eksiklik yaratacağına dikkat çekmiş ve öğrencilerin uygulamalı ve bilgisayarlı muhasebe derslerinde yetersiz kaldığını ortaya koymuştur.

Gündüz (2018) tarafından yapılan çalışmada, Türkiye’deki devlet ve vakıf üniversitelerinin tüm programlarında muhasebe, finansal raporlama ve denetim standartları eğitiminin durumu incelenmiştir. Çalışma, bu derslerin çoğunun seçmeli olduğunu ve Türkiye’deki fakülte ve yüksekokulların yalnızca %36’sında bu standartlara ilişkin derslerin bulunduğunu göstermektedir. Ayrıca, önlisans ve lisans programlarındaki derslerin yeterli olmadığı sonucuna varılmıştır.

Kara (2019) tarafından gerçekleştirilen çalışmanın sonuçlarına göre, muhasebe meslek mensuplarının üniversite eğitiminden beklentilerini belirlemeye yönelik yapılan araştırmada, öğrencilerin genel muhasebe, maliyet muhasebesi, Türkiye Muhasebe Standartları (TMS), muhasebe denetimi, mali tablolar analizi ve iç ve dış denetim gibi konulardaki bilgileri önemli derecede yetersiz bulunmuştur.

Eren vd. (2020) tarafından yapılan araştırmada, işletme, maliye ve muhasebe bölümlerinin ders müfredatlarında bilgi teknolojilerine dair derslerin bulunmadığı, vakıf üniversitelerinin büyük çoğunluğunda ve devlet üniversitelerinin neredeyse yarısında bu derslerin yer almadığı belirlenmiştir. Araştırma, muhasebe bilgi sistemlerinin temel bir parçası olan ve giderek daha fazla kullanılan bilgi teknolojileri derslerinin muhasebe müfredatlarında yer almasının önemini vurgulamıştır.

Kızıyalçın (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, Türkiye’deki 92 lisans düzeyinde işletme bölümünün ders müfredatları incelenmiştir. Araştırma, bu bölümlerin Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları 2’ye değişik seviyelerde uyum sağladığını göstermiştir. Bulgular, en yüksek uyumun işletme ve organizasyon bilgileri alanında sağlandığını, muhasebe ve finans derslerinin standarda nispeten uyumlu olduğunu, ancak bilgi teknolojileri alanında uyumun oldukça düşük olduğunu ortaya koymuştur.

Mert (2020) tarafından yapılan bir araştırmada, lisans düzeyindeki muhasebe eğitiminin yeterliliği YMM’ler açısından değerlendirilmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre, YMM’ler, lisans düzeyinde verilen muhasebe eğitimini yeterli ve başarılı bulmamaktadır.

Tosunoğlu ve Cengiz (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, üniversitelerdeki muhasebe derslerinin saatlerinde tutarsızlık ve standart eksiklikler olduğu ortaya konmuştur. Araştırmada, muhasebe eğitime yönelik olarak akademisyenler ve meslek mensuplarıyla görüşmeler yapılmıştır. Akademisyenler, muhasebe müfredatlarının kapsamlı olduğunu ancak teorik derslerin yeterli olmadığını ve öğrencilerin bu dersler nedeniyle ezberlemeye yönlendirildiğini belirtmiştir. Meslek mensupları ise muhasebe eğitiminde uygulamalı ve staj fırsatlarının kritik olduğunu, teorik ve pratik bilgilerin bir arada sunulduğu bir eğitim modelinin gerekli olduğunu vurgulamıştır.

3. ARAŞTIRMANIN AMACI VE YÖNTEMİ

Türkiye’de lisans düzeyindeki muhasebe eğitimi, devlet ve vakıf üniversitelerinde, özellikle İİBF ve bağlı bölümlerinde genellikle dört yıllık bir süre zarfında sunulmaktadır. Bu süreçte, işletme bölümlerinde eğitim gören öğrenciler de muhasebe eğitimini dört yıl içerisinde tamamlamaktadır (Demir, 2019: 24).

Bu çalışmada öncelikle ülkemizde faaliyet gösteren devlet üniversitelerinde Türkçe eğitim veren işletme bölümlerindeki dersler listelenmiş, 150 saat perspektifinde söz konusu bölümlerindeki zorunlu olarak okutulan muhasebe derslerinin saatleri belirlenmiş ve uluslararası eğitim standartları 2’de ifade edilen kıstaslar doğrultusunda okutulması zorunluluk arz eden derslerin durumları incelenerek bulunan sonuçlar değerlendirilerek bir analiz yapılmıştır.

3.1. Araştırmanın Amacı

Muhasebe eğitiminin temel amacı, öğrencilere mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve tutumların kazandırılması ve bu bilgilerin uygulamada kullanılmasını sağlamaktır. Muhasebe eğitimi sahip olunması gereken kültürel ve etik değerler ile meslek için gerekli bilgileri vererek sorumluluk alanlarına karşı önemli bir görevi ifa etmektedir. Bu sebeple söz konusu eğitimde verilen derslerin belirlenmiş standartlar dahilinde net olarak tespit edilmesi ve okutulması, mesleğin belirlenmiş standartlarına ulaşmada ayrı bir öneme sahiptir.

Ülkemizdeki üniversitelerde eğitim veren bölümlerde okutulacak dersler bölüm başkanlıkları tarafından belirlenmekte ve sırasıyla fakülte dekanlığı, üniversite senatosu ve Yüksek Öğretim Kurumu tarafından onaylanarak uygulamaya konulmaktadır. Bu süreçte, konuya muhasebe dersleri perspektifinden bakılacak olunursa, yukarıda ifade edilen meslek kanununda da herhangi bir şekilde okutulması zorunlu olan dersler ifade edilmemiş, meslek mensubu olabilmek için kanunda belirtilen bölümlerde mezun olunması yeterli olarak kabul edilmiştir. Bu nedenle okutulan muhasebe derslerinin hangi dersler olduğu ve bu derslerin zorunlu/seçmeli olma durumu tamamen bölüm başkanlıklarının ders seçimlerine bağlıdır. Bu belirsizlik ve farklı standart uygulamaları dikkate alındığında çalışmanın amaçlarını şu şekilde sıralamak mümkündür:

- a) Devlet üniversitelerinde türkçe eğitim veren işletme bölümlerinde zorunlu okutulan muhasebe derslerinin sayısını tespit etmek ve 150 saat kuralına uygun olup olmadığını ifade etmek.
- b) Uluslararası eğitim standartları 2’de ifade edilen kıstaslar göz önüne alınarak okutulması gereken zorunlu muhasebe derslerinin durumlarını tespit etmek.
- c) Başta işletme sektörü olmak üzere diğer paydaşların beklenti ve ihtiyaçlarına uygun kalifiye meslek mensubu yetiştirmek için mevcut müfredatın yeterli olup olmadığını ortaya koyarak bir değerlendirmeye gitmek.

3.2. Araştırmanın Kapsamı ve Kısıtları

Araştırmanın hedefleri doğrultusunda, 2022 yılı itibarıyla Yükseköğretim Kurulu’na bağlı olarak faaliyet gösteren toplam 129 devlet üniversitesinden 94’ünde Türkçe dilinde eğitim veren 114 işletme bölümü inceleme kapsamına alınmıştır. Bu bölümler, çalışmanın ana örneklemini olarak belirlenmiş ve veri analizi gerçekleştirilmiştir. Geriye kalan 7 üniversitede sadece İngilizce, 1 üniversitede sadece Almanca eğitim verildiği, 23 üniversitede işletme bölümü olmadığı ve 4 üniversitenin ders programlarına ulaşamadığı için araştırmada yer almamıştır. Ulaşılan 94 üniversitede Türkçe eğitim veren 114 adet işletme bölümlerinin 3 tanesi Açık Öğretim Fakültesinde, 2 tanesi İktisat Fakültesinde, 14 tanesi İşletme Fakültesinde, 90 tanesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde, 4 tanesi Siyasal Bilgiler Fakültesinde ve 1 tanesi de İnsan ve Toplum Fakültesinde yer almaktadır. 11 üniversitede 2 adet, 3 üniversitede 3 adet ve 1 üniversitede 4 adet Türkçe İşletme bölümü bulunmaktadır.

3.3. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada, tamamlayıcı bir yöntem olarak içerik analizi uygulanmıştır. İçerik analizi, bir konunun veya durumun detaylı olarak incelenmesini sağlayan bir tekniktir. Başka bir deyişle, bu yöntem, olayların ve durumların içerik ve biçimsel özelliklerini sistematik bir şekilde ayırarak belirlemektedir (Madge, 1965: 75). Bu çalışmada, Yükseköğretim Kurulu’nun (yok.gov.tr) web sitesinden, Türkiye’deki devlet üniversiteleri belirlenmiş ve bu üniversitelerin ders bilgi paketlerine erişilmiştir. Türkçe dilinde eğitim veren işletme bölümlerinin ders programları, içerik analizi yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir.

3.4. Araştırmanın Bulguları

Yapılan analizde, araştırma kapsamındaki üniversitelerin ders müfredatları incelenmiş ve Türkçe eğitim veren işletme bölümlerinin ders programlarında bulunan muhasebe ile ilgili dersler incelenmiştir. İnceleme sonucunda Türkiye’de Türkçe eğitim veren işletme bölümlerinde zorunlu ve seçmeli olarak ders programlarında yer alan toplam 241 adet muhasebe dersi tespit edilmiştir. Burada asıl sorun muhasebe ders isimlerinin belirlenmesinde herhangi bir standartlaşma olmadığı için aynı/benzer içeriğe sahip derslerin farklı isimlerle ders programlarında yer almasıdır. Aşağıdaki tablolarda ilgili dersin hangi ders isimleri ile ders programlarında yer aldığı ifade edilmiştir.

Ders programları da ki zorunlu ve seçmeli dersler incelendiğinde belirlenen 114 işletme bölümünde okutulması/öğrenciler tarafından alınması zorunlu olan toplam muhasebe ders saatleri aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 1. Türkiye’deki İşletme Bölümlerinde Öğrenciler Tarafından Toplam Alınan Zorunlu Muhasebe Ders Saatleri

Bölüm Sayısı	Toplam Alınan Zorunlu Ders Saati	Yüzde (%)	Yüzde (%)
2	6	%2	%89
7	9	%6	
15	12	%13	
24	15	%21	
36	18	%32	
17	21	%15	
7	24	%6	%11
4	27	%4	
1	30	%1	
1	33	%1	
Toplam: 114 bölüm		%100	%100

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmamız da yer alan 114 bölümün 2(%2) tanesinde 6 saat, 7(%6) tanesinde 9 saat, 15(%13) tanesinde 12 saat, 24(%21) tanesinde 15 saat, 36(%32) tanesinde 18 saat, 17(%15) tanesinde 21 saat, 7(%6) tanesinde 24 adet, 4(%4) tanesinde 27 adet, 1(%1) tanesinde 30 adet ve 1(%1) tanesinde 33 adet zorunlu olarak muhasebe dersi okutulmaktadır. Alınması gereken ders saati sınırının 24 saat olarak belirtirsek 101(%89) bölümde 24 saatin altında ders verildiği, 13(%11) bölümde ise 24 saat ve üzeri ders verildiği görülmektedir.

Verilmesi zorunlu olan derslerin hangileri olması gerektiği 3 farklı yoldan belirlenebilir. Bunlardan ilki uluslararası eğitim standartları, ikincisi staj sınavlarına konu olan alan derslerinin isimleri ve üçüncü olarak staj sonu TESMER tarafından yapılan bitirme sınav dersleridir. Çalışmamızda Uluslararası Eğitim Standartları 2’de Finansal Muhasebe ve Raporlama ile Yönetim Muhasebesi Yeterlilik Alanı Öğrenim çıktıları dikkate alınarak alınması gereken derslerin durumu incelenecektir.

UMES 2 Finansal Muhasebe ve Raporlama ile Yönetim Muhasebesi Yeterlilik Alanı Öğrenim Çıktıları göz önüne alındığında, bu çıktıları karşılayacak ve öğrenim müfredatında olması uygun olan dersler aşağıda belirtilmiştir (Eren, 2021: 48):

- Finansal Muhasebe I
- Finansal Muhasebe II
- Envanter ve Bilanço
- Maliyet Muhasebesi
- Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları
- Yönetim Muhasebesi
- Şirketler Muhasebesi

Bir diğer ifadeyle bu derslerin öğrencilere okutulması standardın getirdiği bir zorunluluk olarak ifade edilebilir. Bu doğrultuda söz konusu derslerin Türkiye’deki devlet üniversitelerinin işletme fakültelerinde zorunlu/seçmeli olarak okutulup okutulmadığı büyük önem arz etmektedir.

Tablo 2. Finansal Muhasebe Derslerinin Zorunlu/Seçmeli Olarak Okutulması Durumu

Dersin Adı	Okutulan Bölüm Sayısı	Zorunlu/Seçmeli Durumu
Finansal Muhasebe	3	Z
Finansal Muhasebe I, Finansal Muhasebe II	13	Z
Genel Muhasebe	10	Z
Genel Muhasebe I, Genel Muhasebe II	46	Z
Genel Muhasebeye Giriş I, Genel Muhasebeye Giriş II	1	Z
Muhasebe	2	Z
Muhasebe I, Muhasebe II	30	Z

Muhasebeye Giriş I, Muhasebeye Giriş II	1	Z
Muhasebeye Giriş, Muhasebe Değerleme	1	Z
Muhasebe 1, Muhasebe 2, Finansal Muhasebe	1	Z
Muhasebeye Giriş, Finansal Muhasebe	1	Z
Muhasebeye Giriş, Muhasebe	1	Z
Muhasebeye Giriş, Muhasebe Değerleme	1	Z
Muhasebeye Giriş, Finansal Muhasebe	1	Z
Muhasebeye Giriş, Muhasebe	1	Z
Toplam	113	

Tablo incelendiğinde 113 (93 üniversite) fakültede finansal muhasebe ile ilgili dersler içerik olarak benzer fakat farklı isimler altında okutulmaktadır. Sadece 1 üniversite/bölümde “Muhasebe İlkeleri” olarak 1. Sınıfta tek dönemlik ders okutulduğu ve içeriği tam sağlamadığı için tabloya dahil edilmemiştir. Bununla birlikte 113 bölümün 15(%13)ünde ilgili ders 1 dönem verilirken, 98(%86)inde ilgili ders 2 dönem ve 1(%1)inde 3 dönem zorunlu olarak verilmektedir.

Tablo 3. Envanter ve Bilanço Derslerinin Zorunlu/Seçmeli Olarak Okutulması Durumu

Dersin Adı	Okutulan Bölüm Sayısı	Zorunlu/Seçmeli Durumu
Değerleme ve Dönemsonu İşlemleri	1	Z
Dönem Sonu İşlemleri Muhasebesi	2	Z
Dönem Sonu İşlemleri Muhasebesi I – Dönem Sonu İşlemleri Muhasebesi II	1	Z
Dönemsonu İşlemleri	1	Z
Dönemsonu Muhasebe İşlemleri	14	Z
	1	S
Dönemsonu Muhasebe Uygulamaları	1	Z
Dönemsonu Muhasebe Uygulamaları ve Değerlendirme	1	Z
Envanter Bilanço	8	Z
	1	S
Envanter Bilanço I – Envanter Bilanço II	1	Z
Envanter İşlemleri	2	Z
Envanter ve Bilanço	31	Z
	7	S
Envanter ve Bilanço I – Envanter ve Bilanço II	1	Z
Envanter ve Değerlendirme	1	Z
Envanter ve Dönem Sonu İşlemleri	1	Z
Envanter ve Finansal Tablolar I – Envanter ve Finansal Tablolar II	1	Z
Muhasebe Dönem Sonu İşlemleri I – Muhasebe Dönem Sonu İşlemleri II	1	Z
Muhasebe Dönemsonu İşlemleri	2	Z
Muhasebede Dönem Sonu İşlemleri	2	S
Toplam	81	

Tablo incelendiğinde 81(%71) bölümde (71 üniversite) envanter ve bilanço dersleri içerik olarak benzer fakat farklı isimlerde okutulduğu görülmektedir. Buna göre 5(%6) bölümde söz konusu ders iki dönem olarak okutulurken, 76(%94) bölümde ders tek dönem olarak okutulmaktadır. Dersi iki dönem olarak okutan bölümlerin tamamında dersin alınması zorunludur. Dersi tek dönem olarak okutan bölümlerin 11(%14)inde dersi seçmeli, 65(%76)inde ders zorunlu olarak okutulmaktadır. Dersin ders programlarında hiç yer almadığı 33(%29) bölüm bulunmaktadır.

Tablo 4. Maliyet Muhasebesi Derslerinin Zorunlu/Seçmeli Olarak Okutulması Durumu

Dersin Adı	Okutulan Bölüm Sayısı	Zorunlu/Seçmeli Durumu
Maliyet Muhasebesi	48	Z
	4	S
Maliyet Muhasebesi I, Maliyet Muhasebesi II	45	Z
	1	S
Maliyet Muhasebesi I	2	Z
Maliyet Muhasebesi II		S
Maliyet Muhasebesi	1	Z
Maliyet Muhasebesi I		Z
Maliyet Muhasebesi II		Z
Maliyet Muhasebesi	1	Z
Maliyet Sistemleri ve Maliyet Analizi		S
Maliyet ve Yönetim Muhasebesi	3	Z
Maliyet Muhasebesi	1	Z
Maliyet Sistemleri		S
Maliyet Muhasebesi	2	Z
Maliyet Yönetimi		S
Maliyet Muhasebesi	3	Z
Maliyet Muhasebesi II		S
Maliyet Muhasebesi	1	Z
Maliyet Sistemleri ve Analizi		Z
Maliyet Muhasebesi	1	Z
Modern Maliyet Muhasebesi		S
Maliyet Muhasebesi	1	Z
Finansal ve Maliyet Yönetimi		S
Toplam	114	

Tablo incelendiğinde fakültelerin tamamında maliyet muhasebesi ile ilgili dersler içerik olarak benzer fakat farklı isimler altında işlenmektedir. Söz konusu ders 51(%45) bölümde tek dönem zorunlu, 4(%4) bölümde tek dönem seçmeli, 46(%40) üniversitede iki dönem zorunlu, 1(%1) üniversitede iki dönem seçmeli, 11(%10) üniversitede bir dönem zorunlu diğer dönem seçmeli ve 1(%1) üniversitede üç dönem zorunlu olarak okutulmaktadır.

Tablo 5. Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları İle İlgili Derslerinin Zorunlu/Seçmeli Olarak Okutulması Durumu

Dersin Adı	Okutulan Bölüm Sayısı	Zorunlu/Seçmeli Durumu
Finansal Raporlama Standartları	1	Z
	6	S
Finansal Raporlama Standartları I – Finansal Raporlama Standartları II	1	S
Finansal Raporlama ve Muhasebe Standartları	1	S
Finansal Raporlama ve Standartlar	1	S
Finansal Raporlamada Güncel Yaklaşımlar	1	S
Muhasebe Standartları		S
KOBİ TFRS Uygulamaları	1	S
TMS/TFRS Uygulamaları		S
Muhasebe Standartları	10	S
Muhasebe Standartları I – Muhasebe Standartları II	4	S
Muhasebe Standartları ve Uygulamaları	1	S
Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları	1	S
Muhasebe/Finansal Raporlama Standartları	1	S

Türkiye Finansal Raporlama Standartları	1	S
Türkiye Muhasebe Standartları	1	Z
	3	S
Türkiye Muhasebe Standartları I – Türkiye Muhasebe Standartları II	2	S
Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları I – Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları II	1	S
Türkiye Muhasebe/Finansal Raporlama Standartları	1	S
Türkiye Muhasebe/Finansman Standartları	1	Z
Uluslararası Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları	1	S
Uluslararası Finansal Raporlama	2	S
Uluslararası Finansal Raporlama I / Uluslararası Finansal Raporlama II	1	S
Uluslararası Finansal Raporlama Sistemi	1	S
Uluslararası Finansal Raporlama Standardı	2	S
Uluslararası Finansal Raporlama Standartları	3	S
Uluslararası Muhasebe Standartları	4	S
Uluslararası Finansal Raporlama Standartları	1	S
Yerel Finansal Raporlama Uygulamaları		S
Toplam	54	

Tablo incelendiğinde 54 bölümde (50 üniversite) Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları ile ilgili dersler içerik olarak benzer fakat farklı isimler altında okutulmaktadır. Standartlar ile ilgili bu derslerin 114 işletme bölümünün sadece 54(%47)'ünde ders programında yer alması bir yana 54 bölümden sadece 3(%6) bölümde zorunlu ve 51(%94) bölümde seçmeli olarak okutulmaktadır.

Tablo 6. Yönetim Muhasebesi Derslerinin Zorunlu/Seçmeli Olarak Okutulması Durumu

Dersin Adı	Okutulan Bölüm Sayısı	Zorunlu/Seçmeli Durumu
Yönetim Muhasebesi	1	Z
Maliyet ve Yönetim Muhasebesi Uygulamaları		S
Yönetim Muhasebesi	1	Z
Maliyet ve Yönetim Muhasebesi Vaka Çalışmaları		S
Yönetim Muhasebesi	49	Z
	37	S
Yönetim ve Şirketler Muhasebesi	1	Z
Toplam	89	

Tablo incelendiğinde 89 bölümde (75 üniversite) yönetim muhasebesi ile ilgili dersler okutulmaktadır. Yönetim muhasebesi ile ilgili derslerin 114 bölümün sadece 75(%66)inde okutulması ve okutulan derslerin 50(%56) bölümde zorunlu, 37(%42) bölümde seçmeli ve 2(%2) bölümde bir dönem zorunlu bir dönem seçmeli olarak okutulmaktadır.

Tablo 7. Şirketler Muhasebesi Derslerinin Zorunlu/Seçmeli Olarak Okutulması Durumu

Dersin Adı	Okutulan Bölüm Sayısı	Zorunlu/Seçmeli Durumu
Ortaklıklar Muhasebesi	2	S
Şirketler Muhasebesi	42	Z
	43	S
Toplam	87	

Tablo incelendiğinde 87 bölümde (78 üniversite) şirketler muhasebesi ile ilgili dersler okutulmaktadır. Söz konusu dersin 114 bölümün sadece 87(%76)sinde okutulmakta ve okutulan derslerin sadece 42(%48) bölümde zorunlu diğer 45(%52) bölümlerde seçmeli ders olarak yer almaktadır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Muhasebe mesleği, teknolojik ilerlemeler ve mevzuat değişiklikleri nedeniyle sürekli olarak güncel bilgi sunan ve bilgi odaklı bir profesyonel alandır. Diğer tüm profesyonel mesleklerde olduğu gibi, muhasebe mesleğinde de nitelikli ve yetkin meslek mensuplarının yetiştirilmesinde eğitim sürecinin kritik bir rolü bulunmaktadır. Bu bağlamda, derslerin ve içeriklerinin sektörel ihtiyaçlara uygun şekilde güncellenmesi gerekmektedir. Bu çalışmanın amacı, Türkiye’deki devlet üniversitelerinde Türkçe eğitim veren işletme bölümlerinde verilen muhasebe derslerini, 150 saatlik kural perspektifinden değerlendirerek, “UMES 2 İlk Meslek Gelişim – Teknik Yeterlilikler” standardında belirtilen zorunlu derslerin mevcut durumunu incelemektir.

Çalışmamızın bir ayağını oluşturan 150 saat kuralı ile ilgili verilen bilgilerde de belirtildiği üzere Amerika’da meslek mensubu olabilmek için meslek adaylarından başvuru öncesi okunması zorunlu olan muhasebe ders saatleri eyaletlerin hemen hemen tamamında 24 saat veya 30 saat olarak belirlenmiştir. Bu açıdan bakıldığında ve sınır 24 saat olarak belirlendiğinde 94 üniversitedeki 114 Türkçe eğitim veren işletme bölümlerinin %89unda 24 saatin altında zorunlu muhasebe dersi vermesi son derece düşündürücüdür. Bir diğer ifade ile lisans düzeyin de işletme bölümlerinde öğrencilerin yeterli düzeyde muhasebe ile ilgili dersleri almadıkları anlaşılmaktadır. Bununla birlikte araştırmamızda incelenen bölümlerde muhasebe ile ilgili ders isimlerinin farklılık arz ettiği tespit edilmiştir. Söz konusu derslerin birçoğu ilgili muhasebe dersine ilişkin aynı içeriğe sahip olmasına rağmen farklı isimler ile adlandırıldığı görülmüştür. Bu durum muhasebe dersleri açısından müfredatta bir standart olmadığının açık göstergesidir.

Çalışmamızın devamında UMES2 kıstasları dikkate alınarak alınması zorunlu olarak ifade edebileceğimiz derslerin durumları incelenmiştir. Genel muhasebe ve maliyet muhasebesi (her ne kadar 5 bölümde seçmeli okutulmasına rağmen) derslerinin üniversitelerinin tamamında zorunlu okutulması olumlu bir durumdur.

Buna karşılık envanter ve bilanço dersinin bölümlerin 81(11 bölümde seçmeli), Muhasebe ve Finansal Raporlama ile ilgili derslerin 54(51 bölümde seçmeli) bölümde, Yönetim Muhasebesi dersinin 89(39 bölümde seçmeli) ve Şirketler Muhasebesi dersinin 87(45 bölümde seçmeli) bölümde okutulması mesleki gelişim için olumsuz bir durumdur. Özellikle muhasebe bilim dalında yaşanan en büyük gelişmelerin başında yer alan standartlar ile ilgili derslerin sadece 3 bölümde zorunlu olarak okutulması mesleki gelişim için büyük bir dezavantaj teşkil etmektedir. Ayrıca bu derslerin bir kısmının ders programlarında seçmeli olarak yer alması ve bölümlerde seçmeli ders sayısının fazla olması nedeniyle söz konusu derslerin seçilip seçilemediğinin bilinmemesi belirtilen olumsuzluğu artırmaktadır.

Bu duruma göre Türkiye’deki devlet üniversitelerinde Türkçe eğitim veren işletme bölümlerindeki muhasebe eğitiminin UMES2 standardında verilen kıstasları tamamen karşılamadığı görülmektedir. Ulaşılan bu sonuç literatürde yer alan Can ve Demirci (2016), Gökten ve Gökten (2016), Güney (2017) ve Kızılyalçın (2020) tarafından yapılan çalışma sonuçları ile uyumludur. Özellikle çalışmada standartlarla ilgili derslere hiç önem verilmediği görülmüştür. Bu durum Gökçen vd. (2015), Karaca vd. (2016), Koçyiğit ve Tanç (2017) ve Gündüz (2018) tarafından yapılan çalışma sonuçları ile paralellik göstermektedir. Nihayetinde muhasebe ile ilgili derslerin en çok işlendiği bölüm olan İşletme bölümlerinde verilen muhasebe eğitimlerinin yetersiz olduğu görülmektedir. Bu durum verilen derslerin muhasebe mesleğini tercih edecek öğrencilerin beklentilerini karşılayabilecek düzeyde olmadığının ve başta işletme sektörü olmak üzere diğer paydaşların beklenti ve ihtiyaçlarına uygun kalifiye meslek mensubu yetiştirmek için mevcut müfredatın yeterli olmadığının bir göstergesi niteliğindedir.

Bu olumsuz durumun kaldırılması adına öncelikle meslek odası TURMOB tarafından meslek mensubu adayların mesleğe başvuru sürecinde sadece diplomaya değil, transkriptlerin de incelenerek uluslararası eğitim standartlarını karşılayacak düzeyde minimum alınması gereken zorunlu muhasebe dersleri ve alınması gereken toplam ders saatlerinin bir mevzuat ile düzenlenerek belirtilmesi tarafımızdan önerilmektedir. Yapılacak inceleme sonucu zorunlu ders saatlerini karşılayamayan adayların eksiklikleri kurumun eğitim birimi olan TESMER tarafından yapılacak bir eğitim programıyla tamamlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- AICPA, 150 Hour Requirement for Obtaining a CPA Licence, <https://us.aicpa.org/becomeaicpa/licensure/requirements#why>, Erişim Tarihi: 30.06.2022
- AICPA, <https://www.thiswaytocpa.com/>, Erişim Tarihi: 30.06.2022
- AICPA, <https://www.thiswaytocpa.com/licensure/state-requirements/>, Erişim Tarihi: 30.06.2022
- Akman, N.H., Muğan, C.Ş. (2004). Muhasebe Eğitiminde Öğretim ve Öğrenim Yöntemleri İle Ders Başarısı Arasındaki İlişki: Pilot Çalışma. İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Muhasebe Enstitüsü XXIII. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu, Antalya.
- Can, A. V. ve Demirci, Ş. D. (2016). Uluslararası Muhasebe Eğitim Standardı 2 Muhasebe Eğitim Programlarının İçeriğine Uyum. Sakarya Üniversitesi Örneği. Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, ICAFR 16 Özel Sayısı, 319 -338.
- Coşkun, S., Kır, A. Ve Coşkun, S. (2017). İş Dünyasının Muhasebe Eğitiminden Beklentilerinin Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma. Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, ICMEB 17 Özel Sayısı, 330-341.
- Demir, İ. (2019). Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Motivasyon ve Beklentilerinin Değerlendirilmesi: Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ağrı.
- Eren, T. (2021). Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları 2 Çerçevesinde Muhasebe Mesleğine Girişte Eğitim Şartının Değerlendirilmesi: Konya Örneği. Mali Çözüm, 31(164), 34-58.
- Eren, T., Salur, M.N. ve İyibildiren, M. (2020). Muhasebe Eğitiminde Bilgi Teknolojisi Kullanımı: Türkiye'deki Üniversiteler Üzerine Bir Araştırma. Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, 22(4), 648-668.
- Gökçen, G., Ataman, B., Cebeci, Y. ve Cavlak, H. (2015). Türkiye'deki Devlet Üniversitelerinin Lisans Programlarındaki Muhasebe Standartları Eğitimi Üzerine Bir Araştırma, Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi, 11 (44), 121 - 145.
- Gökten, P.O. ve Gökten, S. (2016). Uluslararası Eğitim Standartlarına Genel Bakış: Geçerliliğin Türkiye Açısından Değerlendirilmesi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 3 (6), 49-66.
- Gündüz, M. (2018). Türkiye'deki Devlet ve Vakıf Üniversitelerinin Tüm Programlarında Muhasebe, Finansal Raporlama ve Denetim Standartları Eğitimi Üzerine Bir Araştırma. Çankırı Karatekin Üniversitesi İİBF Dergisi, 1, 185-212.
- Güney, A. (2017). Muhasebe Eğitiminde Eğitim Standartlarının Önemi. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 6(2), 241-248.
- <http://www.tesmer.org.tr/post/139>, Erişim Tarihi: 30.06.2022
- IAESB (International Accounting Education Standards Board), 2019. Handbook of International Education Pronouncements, 2019 Edition, Erişim Adresi: <https://www.ifac.org/system/files/publications/files/Handbook-of-International-Education-Standards-2019.pdf>, Erişim Tarihi: 30.06.2022
- Kara, S. (2019). Küreselleşen Muhasebe Sürecinde Meslek Mensuplarının Üniversitelerindeki Muhasebe Eğitiminden Beklentileri Üzerine Bir Araştırma. Muhasebe ve Denetime Bakış, 58, 136-156.
- Karaca, N., Sürmeli, D. ve Hocaoglu, S. (2016). Türkiye'de Lisans Düzeyinde Verilen Muhasebe Eğitiminin Muhasebe Alanında Yaşanan Gelişmeler Işığında Değerlendirilmesi. Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, ICAFR 16 Özel Sayı, 270 - 281.
- Kızıyalçın, A. (2020). Türkiye'deki Üniversitelerde Bulunan İşletme Bölümleri Ders Programlarının Uluslararası Muhasebe Eğitim Standardı UMES-2 Bağlamında İncelenmesi ve Uyumlaştırılması. Muhasebe ve Finansman Dergisi, 85, 129-152.
- Koçyiğit S.Ç., ve Tanç, Ş.G. (2017). Türkiye'deki Üniversitelerde Lisansüstü Eğitimi Programlarında Yer Alan Muhasebe Standartları Dersleri Üzerine Bir Araştırma. Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, 16(50), 57-78.
- Madge, J., (1965). The Tools of Science An Analytical Description of Social Science, Anchor Books Doubleday and Comp.
- Mcpeak, D., Pincus, K.V. ve Sundem, G.L. (2012). The International Accounting Education Standards Board: Influencing Global Accounting Education. Issues in Accounting Education, 27 (1), 743-750.
- Mert, H. (2020). Lisans Düzeyinde Muhasebe Eğitiminin Yeterliliğine Yönelik Yeminli Mali Müşavirler Üzerinde Bir Araştırma. Mali Çözüm, 30 (158), 103-120.
- Öztürk S. ve Kutlu H.A. (2017). Muhasebe Eğitiminde Teknoloji Kullanılmasına Öğrencilerin Bakışı: Kafkas Üniversitesi'nde Bir Araştırma. Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, 781-799.
- Şahin, O.N. (2022). Meslek Perspektiflerinden Muhasebe ve Denetim: Seçilen Ülkeler Üzerinde Bir Araştırma. Alanya Akademik Bakış Dergisi, 6(1), 1653-1671.
- Tosunoğlu, B. Ve Cengiz, S. (2020). Türkiye'de Muhasebe Eğitim: Lisans Müfredatının İncelenmesi ve Gelişmeler Kapsamında Değerlendirilmesi. Ekonomi İşletme Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi (JEBPIR), 6(2), 194-214.
- Yıldız, F. Ve Durak, G. (2011). Üniversitelerde Verilen Muhasebe Eğitiminin Kırklareli Yöresi'nde Faaliyet Gösteren Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Beklentilerini Karşılama Düzeyinin İncelenmesi. Muhasebe ve Finansman Dergisi, Ocak.

- Yılmaz, A. (2019). Türkiye’de Verilen Muhasebe Eğitiminin Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartlarını Karşılama Düzeyi: Akademisyenler ve Meslek Mensupları Üzerine Bir Araştırma, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.
- Zaif, F., Karapınar, A. (2002). Muhasebe Eğitiminde Değişim İhtiyacı, Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı 3, 111-134.
- Zaif, F., ve Ayanoglu, Y., (2007). Muhasebe Eğitiminde Kalitenin Arttırılmasında Ders Programlarının Önemi: Türkiye’de Bir İnceleme. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 9(1), 115 - 136.